

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра фізичної географії та природокористування

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ І ПРОВЕДЕННЯ ПОЛЬОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Рівень вищої освіти	<u>третій (освітньо-науковий)</u>
Спеціальність	<u>106 «Географія»</u>
Факультет	<u>геолого-географічний</u>

2017-2020

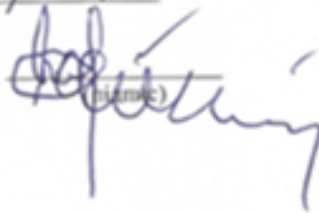
Робоча програма складена на основі навчальної програми з дисципліни «Методика організації і проведення польових досліджень»

Розробник: П'яткова Алла Вікторівна, к. геогр. н., доцент кафедри фізичної географії та природокористування

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фізичної географії та природокористування
Протокол № 1 від 31 серпня 2017 р.

Протокол № 1 від "31" серпня

Завідувач кафедри

(підпис)

проф. Шуйський Ю.Д.
(прізвище та ініціали)

Обговорено та рекомендовано до затвердження навчально-методичною комісією (НМК) геолого-географічного факультету:

Протокол № 1 від "04" 09.2017 р.

Голова НМК

(підпис)

Біланчов Я.М.
(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри фізичної географії та природокористування

Протокол № 1 від 31 серпня 2018 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

проф. Шуйський Ю.Д.

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри фізичної географії та природокористування

Протокол № 1 від 30 серпня 2019 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

проф. Шуйський Ю.Д.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>денна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 залікових модулів – 1 змістових модулів – 2	Галузь знань 10 Природничі науки (шифр і назва) Спеціальність 106 Географія (код і назва) Рівень вищої освіти: <i>третій</i>	Нормативна
		<i>Рік підготовки:</i>
		1-й
		<i>Семестр</i>
		-
		<i>Лекції</i>
		8 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>
		-
		<i>Лабораторні</i>
		-
		<i>Самостійна робота</i>
		82 год.
Форма підсумкового контролю: <i>залік</i>		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: сформувати у здобувачів чітке уявлення про організацію польових досліджень, оцінку результатів дослідження, добросесність.

Завдання: 1) визначити етапи польових географічних досліджень у всіх галузях географії; 2) визначити особливості підготовки до рекогностування та польового етапу досліджень, включаючи техніку безпеки; 3) розглянути основні проблеми адекватного аналізу результатів польового дослідження та наукової добросесності.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування наступних компетентностей: 1) базові знання про проведення науково-дослідної діяльності, знання правових основ дослідницьких робіт і законодавства України в галузі економічної та соціальної географії; (КЗП.03);

2) поглиблені знання про особливості проведення наукових досліджень в географії (КСП. 03);

3) здатність проводити підготовчі заходи та польові географічні дослідження, використовувати універсальні аналітичні методи та прийоми обробки статистичних даних (КСП.12).

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен знати

- необхідну документацію, необхідне обладнання та прибори;
  - робочу методику спостережень, фіксації та документування отриманої інформації за основними напрямками географії;
  - відповідність картографічного матеріалу тому, що розташовано у натурних умовах;
  - теоретичні основи, методологічні підходи та принципи географічного моделювання та прогнозування, аналізу та синтезу географічної інформації;

вміти

- виконувати попередній аналіз території;
- виконувати роботу на маршрутах, трасах, профілях, трансектах, у точці;
- визначати та підбирати необхідну кількість фахівців у складі дослідницької групи;
- визначати типи розвитку географічних процесів у природних та природно-господарських системах;
- застосовувати динамічне моделювання;
- виконувати прогнозування розвитку у природних та природно-господарських систем.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 години, що становить 3 кредити ЄКТС.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Організація та виконання підготовчого періоду географічних досліджень.

Тема 1. Дослідження у географії (2 год.).

Тема 2. Підготовчий етап польових географічних досліджень (2 год.).

Змістовий модуль 2. Організація проведення польового етапу географічних досліджень.

Тема 1. Прибори, устаткування, екіпіровка (2 год.).

Тема 2. Польовий етап географічних досліджень (2 год.).

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п/с	лаб	ср		л	п/с	лаб	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Змістовий модуль 1. Організація та виконання підготовчого періоду географічних досліджень.										
Тема 1. Дослідження у географії	24	2			22					
Тема 2.	21	2			19					

Підготовчий етап польових географічних досліджень										
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Разом за змістовим модулем 1	45	4			41					
Змістовий модуль 2. Організація проведення польового етапу географічних досліджень										
Тема 1. Прибори, устаткування, екіпіровка	22	2			20					
Тема 2. Польовий етап географічних досліджень	23	2			21					
Разом за змістовим модулем 2	45	4			41					
Усього годин	90	8			82					

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Не передбачені програмою		

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Не передбачені програмою		

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Не передбачені програмою		

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми/ види завдань	Кількість годин
1	Дослідження у географії [1], [2], [3]	22
2	Підготовчий етап польових географічних досліджень [1], [3]	19
3	Прибори, устаткування, екіпіровка [1], [2], [3]	20
4	Польовий етап географічних досліджень [1], [2], [3]	21
Разом		82

До самостійної роботи відноситься:

[1] – підготовка до лекцій, практичних занять;

[2] – написання рефератів, доповідей;

[3] – підготовка до контрольних тестових робіт і екзамену

9. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Не передбачене поточною програмою

10. Методи навчання

- 1) За джерелами знань: *словесні* – лекція, бесіда (вступна, евристична), *наочні* – ілюстрація (схеми, таблиці), демонстрація (презентації, картографічні матеріали), *практичні* – лабораторні роботи;
- 2) За характером логіки пізнання – *аналітичний, синтетичний, дедуктивний, індуктивний*
- 3) За рівнем самостійної розумової діяльності – *проблемний, частково-пошуковий*

11. Методи контролю

Перевірка поточних контрольних (тестових) робіт, залік (усний).

12. Питання для підсумкового контролю

1. Основні типи географічних досліджень.
2. Визначення об'єкту, предмету та завдань польових географічних досліджень.
3. Основні джерела географічної інформації.
4. Географічні карти як основа географічної інформації, картометричний та картографічний методи дослідження.
5. Дані дистанційного зондування Землі та їх використання у географічних дослідженнях.
6. Стационарні фізико- та суспільно-географічні дослідження.
7. Напівстационарні географічні дослідження.
8. Етапи експедиційних географічних досліджень.
9. Способи проведення польових досліджень: трансекти, профілі, ключові ділянки.
10. Підготовчий етап експедиційних географічних досліджень: основні завдання.
11. Прибори та устаткування фізико-географічних досліджень (гідрологічне, метеорологічне, ґрунтознавче та ін.).
12. Прибори та устаткування суспільно-географічних досліджень.
13. Техніка безпеки виконання польових робіт у різних умовах.
14. Способи орієнтування у польових умовах.
15. Виконання гідрологічних спостережень.
16. Польові ландшафтні дослідження.
17. Виконання метеорологічних досліджень.
18. Ґрунтознавчі польові дослідження.
19. Геоботанічні дослідження.
20. Демографічні та етнографічні дослідження.
21. Суспільно-географічні та економіко-географічні польові дослідження.
22. Польова документація та правила її ведення.
23. Обробка та достовірність польової географічної інформації.

24. Наукова доброчесність.

25. Аналіз інформації отриманої у польових умовах (методи, результати).

13. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування		Підсумковий контроль (залік)	Сума
ЗМ* 1	ЗМ 2		60
20	20		

*ЗМ – змістовий модуль

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	дуже добре	
75-84	C	добре	
70-74	D	задовільно	
60-69	E	допустимо	
30-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Методичне забезпечення

Конспект лекцій, підручники, монографії, періодичні видання, географічні атласи і карти, інтернет-ресурси, електронні ресурси.

15. Рекомендована література

Базова

1. Белякова Т. М., Павленко И. А. Учебная практика по почвоведению: Метод. пособие / Под ред. Г. И. Рычагова. Москва : Изд-во Моск. ун-та, 1984. 59 с.

2. Біланюк В. І. Практикум із загальної гідрології (для студентів географічного факультету). Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2004. 38 с.

3. Дяконов К. Н., Касимов Н. С., Тикунов В. С. Современные методы географических исследований. Москва : Просвещение, 1996. 207 с.

4. Жучкова В. К., Раковская Э. М. Методы комплексных физико-географических исследований. Москва : Академия, 2004. 368 с.

5. Комплексная полевая практика по физической географии: учебное пособие для студентов педагогических вузов / Под. ред. Пашканга К. В. Москва: Высшая школа, 1986. 208 с.

6. Лабораторний практикум з ґрунтознавства / М. В. Недвига, О. С. Осадчий, М. Ю. Хомчак, Л. Д. Бойко. Київ: Агропромвидав, 1999. 240с.

7. Папенко И. Н., Дьяченко Н. П. Практикум по гидрологии и регулированию стока : навч.-мет. посібник. Краснодар: КГАУ, 2009г. 150 с.

8. Позняк С. П., Красеха Є. Н., Кіт М. Г. Картографування ґрунтового покриву: Навч. посібник. Львів: ВЦ ЛНУ імені Івана Франка, 2003. 500 с.

9. Полевые практики по географическим дисциплинам: Учеб. пособие / Под ред. В. А. Исаченкова. Москва: Просвещение, 1980. 224 с.

10. Тюленєва В. О. Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт з курсу "Загальна гідрологія" для студентів 2-го курсу спеціальності 7.070801 „Екологія та охорона навколишнього середовища” усіх форм навчання. Суми: Вид-во СумДУ, 2006. 47 с.

11. Учебно-полевая практика по ботанике. Москва : Высшая школа, 1990. 191 с.

Додаткова

1. Мильков Ф. Н., Бережной А. В., Михно В. Б. Терминологический словарь по физической географии. Москва: Высш. шк., 1993. 288 с.

2. Определитель высших растений Украины / [под ред. Д. Н. Доброчаевой, М. И. Котова Ю. Н. Прокудина и др.]. – Киев: Наукова думка, 1987. – 547 с.

3. Полевой определитель почв / Под ред. Н. И. Полупана, Б. С. Носко, В. П. Кузьмичева. – Киев: Урожай, 1981. – 320 с.

4. Почвы Украины и повышение их плодородия: сб. науч. трудов / Под ред. Полупан Н. И. Т.2. – Киев: Урожай, 1988. – 178 с.

5. Цупенко Н. П. Справочник агронома по метеорологии. – Киев: Урожай, 1990. – 240 с.

6. Шмаль С. Д. Довідник з військової топографії. – Київ: вид-во КНУ ім. Т. Г. Шевченка, 2015. – 121 с.

Інформаційні ресурси

1. Електронні атласи, карти та космічні знімки сервісів GoogleMap та GoogleEarth.

2. Інтернет-джерела (періодичні інтернет-видання, підручники, посібники, конспекти лекцій, сайти, пов'язані з охороною земель, водних ресурсів, матеріали конференцій і т. ін.).